

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

การบริหารโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

Management of Community Rice Mill in Nongkhainam Subdistrict,
Mueang District of Nakonratchasima Province

นิภาพร ด้อมกลาง (Nipaporn Domklang)¹ เบนจามาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yoopraserit)²

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชน (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชน (3) การบริหารโรงสีข้าวชุมชน (4) บริบทปัจจัยในการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาโรงสีข้าวชุมชน (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงสีข้าวชุมชน ประชากรที่ศึกษาคือ คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ จำนวน 138 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนในระดับมาก มีการปฏิบัติตามการบริหารโรงสีข้าวชุมชนในระดับปานกลาง ปัญหาของคณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน พบว่ามีปัญหาในภาพรวมระดับมาก แนวทางการพัฒนาควรส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชน และสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานในรูปกลุ่มให้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงสีข้าวชุมชน ส่งเสริมให้สมาชิกมีการผลิตข้าวอินทรีย์ และรับซื้อในราคาที่สูง แล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าวชุมชนให้เป็นที่รู้จัก และเพิ่มช่องทางการสื่อสาร พัฒนาการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอื่นที่ประสบผลสำเร็จและส่งเสริมสนับสนุนให้จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ: การบริหาร โรงสีข้าวชุมชน แนวทางการพัฒนา

1 นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kung-ka-2522@hotmail.com

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

3 รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

This research was purposed to study of (1) Social conditional and economic of the committees and the members of Community Rice Mill. (2) knowledge, understanding about management of community rice mill (3) management of community rice mill, (4) context, factors for operating and development method of Community Rice Mill. (5) to identify problems of and make suggestions for development management of Community Rice Mill. The populations in the study were the committees and the members of Community Rice Mill in Nongkhainam Sub-District, of 138 persons, collected the data from all of population, the tool that used is interview from, group conversation, analyzed the data by the statistic that used such as frequency, percentage, minimum value. Maximum value, mean and standard deviation. The research results found that the committees and the members of community rice mill have knowledge, understanding about management of community rice mill in a much level. Operated according to management of community rice mill in a medium level. Problems of the committees of community rice mill to operating according to management of community rice mill found that has problem in overall in a much level, for development method should be encourage and give knowledge about management of community rice mill and make strength for operating by group, encourage the members to participate in operation of community rice mill, encourage the members to produce organic rice and accept to buy in high price after that take its process as the main product of the group, should inform the activities and the product of community rice mill to be recognize and increase communication channel, develop packaging up to standard and connect the other network that achieved, encourage and support to establish as the community enterprise.

Keywords: Management, Community rice mill, Development method

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

โรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำได้ดำเนินการก่อตั้งมาเมื่อปี 2546 โดยคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลหนองไข่น้ำได้ดำเนินการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณจากงบประมาณจากรัฐบาล โดยผ่านการจัดเวทีประชาคมความต้องการของประชาชนในตำบลหนองไข่น้ำ ซึ่งสรุปความต้องการของประชาชนตำบลหนองไข่น้ำได้แก่โรงสีข้าวชุมชน คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลหนองไข่น้ำจึงจัดทำโครงการเสนอของบประมาณ โดยได้รับการสนับสนุนทั้งสิ้น 879,289 บาท คณะกรรมการและตัวแทนจากทุกหมู่บ้านจึงลงนามบันทึกข้อตกลงในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โรงสีข้าวชุมชนตามงบดังกล่าวในการดำเนินการก่อสร้างอาคารและอุปกรณ์ในการสีข้าวและดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไข่น้ำในเรื่องของการเดินระบบไฟฟ้าซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งหมด 251,835 บาท และได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชน และจัดทำกฎระเบียบข้อบังคับ มีการระดมทุนจากประชาชนในตำบลหนองไข่น้ำทั้ง 8 หมู่บ้าน ได้เงินจากการระดมทุนทั้งสิ้น 120,300 บาทการดำเนินการสีข้าวในช่วงปี 2547 ได้รับซื้อข้าวเปลือกและสีขายเป็นข้าวสารซึ่งถือว่าดีว่ามีกำไรพอสมควรและหลังจากช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองภายในตำบลหนองไข่น้ำจึงทำให้การดำเนินงานภายในโรงสีข้าวชุมชนลดบทบาทลง ไม่มีการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก สมาชิกอยู่ต่างหมู่บ้านไม่นำข้าวมาสี มีแค่คนในหมู่บ้านที่ตั้งของโรงสีมาใช้บริการเท่านั้น และในช่วงปี 2551 ได้มีการฟื้นฟูโรงสีข้าวชุมชนอีกครั้งโดยมีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและรับซื้อข้าวเปลือกเพื่อมาแปรรูปปรากฏว่าได้ผลกำไรแต่คณะกรรมการก็ยังคงไม่มีการดำเนินการบริหารอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบันการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่คุ้มค่ากับงบประมาณที่ลงทุนไป มีปัญหาและอุปสรรค การดำเนินงานขาดช่วงการบริหารจัดการ เนื่องจากการขาดทักษะการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ และปัจจุบันภาคส่วนต่างๆในชุมชนไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มชุมชนและกลุ่มอาชีพต่างๆต้องการฟื้นฟูโรงสีข้าวชุมชนอีกครั้ง ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบริหาร โรงสีข้าวชุมชน และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงสีข้าวชุมชนให้ประสบผลสำเร็จเพื่อรองรับการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการและเป็นการพัฒนากลุ่มเกษตรกรเพื่อให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและความสามารถในการดำเนินธุรกิจชุมชนในรูปแบบของโรงสีข้าวชุมชนได้อย่างเป็นจริงและมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของคณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (3) การบริหารโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (4) บริบท ปัจจัยในการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (5) ปัญหา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชน

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนของคณะกรรมการและสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการสีข้าวและรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก รองลงมาการวางแผนจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางการดำเนินงานของโรงสีข้าวชุมชน และการกำหนดกฎระเบียบ กติกาข้อบังคับกลุ่มจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้านการจัดองค์กร พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการต้องมีความชัดเจน รองลงมาการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนต้องมีการแบ่งฝ่ายคณะกรรมการอย่างชัดเจน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบจำเป็นต้องแบ่งงานตามความรู้ความถนัดของบุคคล

ด้านบุคลากร พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการคัดสรรแต่งตั้งคณะกรรมการต้องสรรหามาจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าว รองลงมาการคัดเลือกคณะกรรมการจำเป็นต้องมีการคัดเลือกใหม่เมื่อครบวาระตามระเบียบข้อบังคับ กลุ่มคณะกรรมการจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ และการพัฒนาศักยภาพและความรู้ของคณะกรรมการมีความจำเป็นในการบริหารโรงสีข้าวชุมชน

ด้านการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการจัดหาข้าวเปลือกควรรับซื้อจากสมาชิกโรงสีข้าวก่อนที่จะรับซื้อจากบุคคลภายนอก รองลงมาควรตรวจสอบอุปกรณ์ก่อนสีข้าวและทำความสะอาดเครื่องหลังสีข้าวทุกครั้ง และเรื่องการแปรรูปข้าวสารคือการสีข้าวเปลือกให้ได้ข้าวสาร 5 % ขึ้นหนึ่งที่มีคุณภาพ

ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการประชุมคณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชนต้องมีการประชุมอยู่เป็นประจำเพื่อทำการประสานงานและการร่วมคิดร่วมทำทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน รองลงมาการขายข้าวสารจำเป็นต้องหาตลาดเพิ่ม การบริหารโรงสีข้าวชุมชนควรมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาความรู้และเรียนรู้จากผู้อื่นที่มีประสบการณ์ และการทำธุรกิจโรงสีข้าวชุมชนจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ด้านการรายงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการประชาสัมพันธ์คณะกรรมการและสมาชิกต้องร่วมกันประชาสัมพันธ์กิจกรรมการให้บริการของโรงสีข้าวชุมชนและประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และแจ้งข้อมูล เกี่ยวกับราคาซื้อ ขายข้าว ให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาการรายงานโดยคณะกรรมการต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้สมาชิกรับทราบอย่างสม่ำเสมอ และมีกระดานประกาศรายรับ รายจ่าย ของโรงสีข้าวชุมชน เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบ

ด้านการเงิน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากในประเด็นการปันผลกำไรให้แก่สมาชิกเป็นวิธีการหนึ่งที่สร้างความเชื่อมั่นว่าคณะกรรมการสามารถบริหารโรงสีข้าวชุมชนได้ รองลงมาการทำบัญชีต้องมีการทำบัญชีของโรงสีข้าวชุมชนทุกวันและให้สมาชิกหมุนเวียนกันทำเพื่อให้เกิดการมี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ส่วนร่วม การตรวจสอบบัญชีควรมีกรรมการตรวจสอบจากหน่วยงานราชการเข้าร่วมตรวจสอบด้วย และให้สมาชิกได้รับทราบและตรวจสอบได้ และการจัดหาแหล่งเงินทุนต้องมีการระดมทุนจากสมาชิกและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

3. การบริหารโรงสีข้าวชุมชน

ผลการศึกษาการปฏิบัติตามการบริหารโรงสีข้าวชุมชนในภาพรวมของคณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผน รองลงมา มีการกำหนดกฎระเบียบ กติกาข้อบังคับกลุ่ม โดยสมาชิกมีส่วนร่วม มีการปรับกฎระเบียบให้เหมาะสมตามสถานการณ์และมีการสื่อสารให้สมาชิกรับรู้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางการดำเนินงานและแผนพัฒนาของกลุ่ม โดยสมาชิกมีส่วนร่วม มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานของโรงสีข้าวชุมชนอย่างชัดเจน และมีการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้

ด้านการจัดองค์กร พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยแบ่งออกเป็น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเงิน และฝ่ายบำรุงรักษา รองลงมา มีการกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำคำบรรยายลักษณะงาน ระบุขอบเขตของงานไว้อย่างชัดเจน และมีการจัดแบ่งงานตามความรู้ ความถนัดและความสามารถของคณะกรรมการ

ด้านบุคลากร พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการจัดอัตรากำลังคณะกรรมการมีความเหมาะสมกับปริมาณงาน รองลงมา มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชน และ มีการพัฒนาศักยภาพและความรู้ของคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการ ไม่มีการปฏิบัติตามการบริหาร โรงสีข้าวชุมชนใน 2 ประเด็น คือ การคัดเลือกแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่เมื่อครบวาระตามที่ระเบียบข้อบังคับกำหนด และการให้ผลตอบแทนแก่คณะกรรมการและสมาชิก

ด้านการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการตรวจสอบ เครื่องสีข้าว อุปกรณ์ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน รองลงมา มีการรับซื้อผลผลิต และ/หรือรับจ้างสีข้าวของสมาชิกในอัตราที่ถูกกว่าราคารับซื้อ และ/หรือ รับจ้างกับบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่สมาชิก มีการจัดพื้นที่ใช้สอยและการบริการภายในโรงสีข้าวชุมชนอย่างเหมาะสม และมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับราคาซื้อ ขาย ข้าวให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ แต่คณะกรรมการ ไม่มีการปฏิบัติตามการบริหาร โรงสีข้าวชุมชนในเรื่องการเปิดให้บริการสีข้าวให้กับสมาชิกอาทิตย์ละ 2 ครั้ง คือ วันจันทร์และวันศุกร์

ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานเป็นเครือข่ายกับองค์กรอื่นๆภายในชุมชน รองลงมา มีความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับภาครัฐและภาคเอกชนเป็นอย่างดี และมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานเป็นเครือข่ายกับองค์กรอื่นๆภายนอกชุมชน มีการรับข่าวสารจากภายนอกเป็นประจำสม่ำเสมอ และมีความร่วมมือกับสมาชิกในการช่วยเหลืองานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี

ด้านการรายงาน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการมีการจัดเวทีเพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินงานและนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง และ รองลงมา มีการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามและประเมินผลการทำงานรวมทั้งรายงานผลให้สมาชิกทราบ มีการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

รายงานข้อมูลทางการเงินการบัญชีให้สมาชิกทราบ และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเงิน พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนทั้งหมดมีการจัดหางบประมาณในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนโดยการระดมทุนจากสมาชิก รongลงมา มีการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน มีการจัดทำบัญชีรายรับ- รายจ่ายอย่างโปร่งใสมีการตรวจสอบได้ และมีการรายงานค่าใช้จ่ายแก่สมาชิกโรงเรียนชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่คณะกรรมการไม่มีการปฏิบัติตามการบริหารโรงเรียนชุมชนในเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์โดยมีการปันผลให้กับสมาชิกและคณะกรรมการ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนชุมชน

4.1 ปัญหาการบริหารโรงเรียนชุมชน

ผลการศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนชุมชนของคณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่าคณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกลุ่มให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน รongลงมา มีปัญหาในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่มีการจัดทำอย่างไม่ต่อเนื่อง มีปัญหาในการปฏิบัติงานที่ไม่ตรงตามแผนที่กำหนดไว้ และมีปัญหาในการวางแผนโดยไม่ได้ยึดหลักการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ด้านการจัดองค์กร พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด รongลงมา มีปัญหาในการจัดทำคำบรรยายลักษณะงานและระบุขอบเขตของงานไว้อย่างชัดเจน และมีปัญหาในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการยังไม่ชัดเจน

ด้านบุคลากร พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการศึกษาไม่เพียงพอ รongลงมา มีปัญหาในการขาดการส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ มีปัญหาในการไม่มีระบบการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารงานบุคคล มีปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งตามระเบียบข้อบังคับ และมีปัญหาในการจัดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับงาน

ด้านการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อมาแปรรูปมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง รongลงมา มีปัญหาในการอยู่ประจำโรงเรียนชุมชนของคณะกรรมการ มีปัญหาในการขาดยานพาหนะในการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อมาแปรรูป มีปัญหาในการบรรจุผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและไม่กำหนดตราหือของสินค้าที่ชัดเจน และมีปัญหาในการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับราคาซื้อ ขาย ข้าวให้สมาชิกทราบ

ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการขาดช่องทางในการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก รongลงมา มีปัญหาในการขาดการประชุมคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และมีปัญหาในการขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอื่นๆอย่างสม่ำเสมอ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ด้านการรายงาน พบว่า คณะกรรมการ วิทยาลัยชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการขาดการรายงานสถานะทางการเงินให้สมาชิกได้รับทราบ รองลงมา มีปัญหาในการรายงานผลการปฏิบัติงานให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ มีปัญหาในการติดตามและประเมินผลการทำงานรวมทั้งรายงานผลให้สมาชิกทราบ มีปัญหาในการขาดการรายงานความคืบหน้าของงานและข่าวสารต่างๆ ให้เกษตรกรรับทราบอย่างสม่ำเสมอ และมีปัญหาในการจัดเวทีเพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินงานและนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไข

ด้านการเงิน พบว่า คณะกรรมการ วิทยาลัยชุมชนมีปัญหาการบริหารในเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์เงินปันผลให้กับสมาชิกและคณะกรรมการ รองลงมา มีปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนของกลุ่มอย่างเป็นระบบ มีปัญหาในการจัดทำงบการเงิน ทั้งรายรับ - รายจ่ายอย่างเป็นระบบ และมีปัญหาในการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง

4.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร วิทยาลัยชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกลุ่มทุกปีเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์รองลงมา เสนอให้มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องโดยจัดทำเป็นแผนรายเดือน

ด้านการจัดองค์กร พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารใหม่โดยให้มีผู้แทนจากหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลตำบลหนองไผ่น้ำเข้าร่วมบริหาร วิทยาลัยชุมชนด้วย และรองลงมา เสนอให้มีการแบ่งหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ

ด้านบุคลากร พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการใหม่เมื่อครบวาระตามระเบียบข้อบังคับ และรองลงมา เสนอให้มีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการศึกษาเพิ่มขึ้น

ด้านการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการดำเนินการรับซื้อข้าวมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายอย่างต่อเนื่องรองลงมา เสนอให้มีการจัดหายานพาหนะเพื่อรับซื้อข้าวจากสมาชิกและบุคคลภายนอก และเสนอให้คณะกรรมการผลิตแอมโมเนียอยู่ประจำโรงสีเพื่อให้บริการสีข้าวแก่สมาชิก

ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการประสานหน่วยงานภายนอกในการหาตลาดเพื่อการจำหน่ายข้าวสารเพิ่มเติม และรองลงมา เสนอให้มีการประสานหน่วยงานภายนอกชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหาร

ด้านการรายงาน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบทุกเดือน รองลงมา เสนอให้มีการรายงานถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินในที่ประชุมคณะกรรมการทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไข และ เสนอให้มีการรายงานสถานะทางการเงินให้สมาชิกได้รับทราบปีละครั้งในการประชุมใหญ่สามัญ

ด้านการเงิน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิก วิทยาลัยชุมชน เสนอให้มีการบริหารเงินทุนของกลุ่มที่มีอยู่เดิม รองลงมา เสนอให้มีการจัดสรรผลประโยชน์เงินปันผลให้กับสมาชิก และเสนอให้มีการจัดอบรมให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีให้เป็นระบบตรวจสอบได้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

5. บริบท ปัจจัยในการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยในการพัฒนาโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ

(1) ปัจจัยภายใน

ผู้นำ มีความเสียสละ อดทน ตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีประสบการณ์ในการดำเนินงานโรงสีข้าว ไม่ค่อยมีเวลา เพราะดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในชุมชน ขาดความรู้ ทักษะในการบริหารโรงสีข้าว ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารโรงสีข้าวชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

สมาชิก สมาชิกทุกคนประกอบอาชีพเกษตรกรรมพื้นที่ส่วนใหญ่ทำนา มีประสบการณ์ในการทำนา สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมน้อย และสมาชิกไม่ได้จำหน่ายผลผลิตให้กับโรงสีข้าวชุมชนส่วนใหญ่จะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน

การบริหารโรงสีข้าวชุมชน มีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน มีกฎระเบียบ ข้อบังคับชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผน มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานเป็นเครือข่ายกับองค์กรอื่นๆภายในชุมชน ขาดการพัฒนาศักยภาพและความรู้ของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีคณะกรรมการอยู่ประจำโรงสีข้าวชุมชนเพื่อให้บริการสีข้าว ไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ ไม่มีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการและสมาชิกในการปฏิบัติงาน

ทรัพยากรและเงินทุน มีเงินทุนหมุนเวียนและมีการระดมทุนจากสมาชิก มีอาคารสถานที่และอุปกรณ์ในการสีข้าว ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ขาดยานพาหนะในการรับซื้อข้าวจากสมาชิก เงินทุนในการรับซื้อข้าวจากสมาชิกมีจำนวนน้อย ขาดลานตากและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้าวเปลือก และปริมาณข้าวเปลือกจากสมาชิกที่รับซื้อมาแปรรูปมีจำนวนน้อยเนื่องจากผลผลิตของเกษตรกรมีจำนวนผลผลิตต่อไร่ต่ำเนื่องจากภัยธรรมชาติ

กิจกรรมการผลิต รับสีข้าวและรับซื้อข้าวจากสมาชิกเพื่อมาแปรรูปจำหน่าย กิจกรรมการผลิตในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 สมาชิกบางส่วนมีการผลิตโดยใช้สารเคมีทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ สมาชิกมีปริมาณผลผลิตน้อย จึงเก็บไว้บริโภค ไม่มีเพียงพอในการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่มีตราสินค้าที่เป็นของกลุ่มทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักของตลาด ขาดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

(2) ปัจจัยภายนอก

สภาพทั่วไป มีการคมนาคมสะดวก ช่องทางการตลาดมีมาก เพราะข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย สถานที่ตั้งห่างไกลจากชุมชน เพราะตั้งอยู่ในหมู่บ้านรอบนอก สมาชิกไม่ค่อยสนใจเทคโนโลยี ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ระบบชลประทาน และการบริหารจัดการน้ำยังไม่ทั่วถึง

ลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะแก่การทำนา ผลผลิตส่วนใหญ่เป็นข้าว พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบจากแมลงศัตรูพืช การทำนาของสมาชิกทำได้ปีละครั้งเพราะต้องอาศัยน้ำฝนในการทำนา และเกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมเป็นประจำเนื่องจากพื้นที่เป็นแอ่งกระทะ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

หน่วยงานภาครัฐ รัฐบาลมีนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ สำนักงานเกษตรอำเภอและเทศบาลตำบลให้การสนับสนุนในการเรียนรู้ เอาใจใส่ติดตามดูแล การช่วยเหลือจากภาครัฐล่าช้า งบประมาณจากภาครัฐที่มาสนับสนุนนั้นมีน้อย และขาดการส่งเสริมอย่างบูรณาการ

แนวทางการพัฒนาโรงสีข้าวชุมชน

โรงสีข้าวชุมชน

- ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับและมีการนำไปปฏิบัติจริง
- ควรวางแผนการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อแปรรูปจำหน่าย
- ด้านการตลาด ควรหาช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น
- ควรพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ ควรมีการให้ความรู้ ศึกษาดูงานในโรงสีข้าวชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่
- สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงสีข้าวชุมชนที่เข้มแข็งกับกลุ่มที่เริ่มดำเนินการ
- มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานภาครัฐ

- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้ความรู้ แนะนำส่งเสริมและประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมสนับสนุนให้จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน
- กรมการข้าว สนับสนุนถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการในการผลิตข้าวให้กับเกษตรกร
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณ
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์แนะนำการจัดทำบัญชี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหาร โรงสีข้าวชุมชน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากการวิจัยที่พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนมากกว่าครึ่ง เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการบริหาร โรงสีข้าวชุมชน และได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่เป็นการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อประเภทบุคคล จึงทำให้คณะกรรมการและสมาชิกเข้าใจประเด็นคำถามที่ใช้สำหรับทดสอบความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นจึงควรบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกมีความรู้อื่นๆเพิ่มมากขึ้น และควรมีการส่งเสริมความรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานโรงสีข้าวชุมชน

2.การบริหารโรงสีข้าวชุมชนของคณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชนมีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผน รองลงมา มีการกำหนดกฎระเบียบ กติกาข้อบังคับกลุ่ม มีการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ปรับให้เหมาะสมตามสถานการณ์ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทร คล้ายอ่ำ (2555: 25) บทความวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการ โรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอกุน จังหวัดพะเยา” จากการศึกษาพบว่า ด้านการวางแผน ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงตามกลไกตลาด การวางแผนการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการกำหนดทางปฏิบัติงานของโรงสีชุมชนอย่างชัดเจน

ด้านการจัดองค์กร พบว่า คณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชนมีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการจัดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยแบ่งออกเป็น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเงิน และฝ่ายบำรุงรักษา รองลงมา มีการจัดทำคำบรรยายลักษณะงานระบุขอบเขตของงาน ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ลดาวัลย์ ณ อุรุทธา (2554: 2-3) ระบุว่า การบริหารมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน อย่างน้อยต้องประกอบด้วย ประธาน ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเงิน และฝ่ายบำรุงรักษา

ด้านบุคลากร พบว่า คณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน มีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการจัดอัตรากำลังคณะกรรมการ มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนเข้ามาบริหารโรงสี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่ามีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยแบ่งออกเป็น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเงิน และฝ่ายบำรุงรักษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประจำฝ่ายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับปริมาณงานในแต่ละฝ่าย

ด้านการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน มีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการตรวจสอบ เครื่องสีข้าว อุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน มีการรับซื้อผลผลิต และรับจ้างสีข้าวของสมาชิกในอัตราที่ถูกกว่าบุคคลทั่วไป มีการปฏิบัติน้อยที่สุดในเรื่องการแข่งขันซื้อขายข้าวให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนเรื่องการเปิดให้บริการสีข้าวให้กับสมาชิกอาทิตย์ละ 2 ครั้ง คือวันจันทร์และวันศุกร์ คณะกรรมการไม่มีการปฏิบัติตามการบริหารโรงสีข้าวชุมชน อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้นำทำให้สวมบทบาทหน้าที่หลายอย่าง จึงไม่มีเวลาในการเข้ามาอยู่ประจำโรงสี และผู้ปฏิบัติงานที่ทำการสีข้าวก็ไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนจึงไม่มีสิ่งจูงใจในการมาอยู่ประจำโรงสีในการให้สีข้าว

ด้านการประสานงาน พบว่า คณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน มีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการจัดซื้อของดำเนินงานเป็นเครือข่ายกับองค์กรอื่นๆ ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร คล้ายอ่ำ (2555: 24) บทความวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการ โรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอกุน จังหวัดพะเยา” จากการศึกษาพบว่า ด้านการประสานงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการรับข่าวสารจากภายนอกเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการมีการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี และคณะกรรมการมีความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี

ด้านการรายงาน พบว่า คณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน มีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการจัดเวทีเพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินงานและนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไข มีการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร คล้ายอ่ำ (2555: 24) บทความวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการโรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” จากการศึกษาพบว่า ด้านการรายงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการให้แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเงิน พบว่า คณะกรรมการ โรงสีข้าวชุมชน มีการปฏิบัติตามการบริหารในระดับปานกลาง ในเรื่องการจัดหางบประมาณในการดำเนินงานของโรงสีข้าวชุมชนโดยการระดมทุนจากสมาชิก มีการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนันทิยาและณรงค์ หุดานูวัตร (2553: 39-54) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการการเงิน มีความสำคัญ 2 เรื่องคือความสามารถในการจัดทำบัญชีและ ความสามารถในการระดมทุนหมุนเวียน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าว

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงสีข้าวชุมชน

ด้านการวางแผน ปัญหาในเรื่องการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกลุ่มให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ ปัจจุบันและการจัดทำแผนการปฏิบัติงานมีการจัดทำไม่ต่อเนื่อง พบว่า มีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับล่าสุดเมื่อ ปี พ.ศ. 2551 เป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะกรรมการเดิมที่เสียชีวิต และอาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจว่าระเบียบข้อบังคับมีการจัดทำเพียงครั้งเดียวก็สามารถใช้ได้ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในการวัดระดับความรู้ความเข้าใจในการบริหาร โรงสีข้าวชุมชนที่คณะกรรมการและ สมาชิกครั้งหนึ่งที่มีความเข้าใจว่าการกำหนดกฎระเบียบ กติกาข้อบังคับกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้านการจัดองค์กร ปัญหาในเรื่องการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด เพราะจากการศึกษาข้อมูลบริบทโรงสีข้าวชุมชนพบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มาจากผู้นำในชุมชน ซึ่งไม่มีความรู้และประสบการณ์การดำเนินงานโรงสีข้าวชุมชนมาก่อน จึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบโดยการรับ อาสาดำรงตำแหน่งต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร คล้ายอ่ำ (2555:24) บทความวิจัยเรื่อง“ทัศนคติและความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการ โรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” พบว่า ด้านการจัด องค์กร ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การจัดสรรภาระงานตามความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ

ด้านบุคลากร ปัญหาในเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสีข้าวไม่เพียงพอและการขาดการ ส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ เพราะจากการศึกษาข้อมูลบริบทโรงสีข้าวชุมชนพบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มาจากผู้นำในชุมชนซึ่งไม่มีความรู้และประสบการณ์การสีข้าวมาก่อน มีเพียงคณะกรรมการ เพียงคนเดียวเท่านั้นที่มีความเชี่ยวชาญในการสีข้าว เพราะการสีข้าวต้องอาศัยเทคนิคและความรู้เกี่ยวกับการสีข้าว เป็นอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเชี่ยวชาญเทคนิควิธีการสีข้าวเป็นสิ่งแรกและสำคัญที่สุด

ด้านการดำเนินงาน ปัญหาในเรื่องการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อมาแปรรูปมีการดำเนินการไม่ ต่อเนื่อง และคณะกรรมการไม่มีการอยู่ประจำโรงสีข้าวชุมชน จากการวิจัยพบว่าปัญหาในการดำเนินงานคือขาด ขาดพาหนะในการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อมาแปรรูปทำให้การรับซื้อดำเนินการไม่ต่อเนื่อง และไม่มีการ จ่ายค่าตอบแทนให้กับคนสีข้าวที่มาทำการสีข้าวให้กับสมาชิก ค่าจ้างที่ได้รับคือ การขายแกลบและรำที่ได้จากการ สีข้าว จึงทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน และคณะกรรมการไม่มีการแบ่งหน้าที่คณะกรรมการในการผลัดเปลี่ยน เวนมาอยู่ให้บริการประจำโรงสี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ด้านการประสานงาน ปัญหาในประเด็นเรื่องการขาดช่องทางการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และการขาดการประชุมคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการไม่มีการจัดทำแผนการประชุมเป็นการประชุมตามสถานการณ์เมื่อไม่มีการดำเนินกิจกรรม คณะกรรมการจึงไม่มีการประชุมเพื่อศึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ด้านการรายงาน ปัญหาในเรื่องการขาดการรายงานสถานะทางการเงิน การรายงานผลการปฏิบัติงาน ให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ และขาดการติดตามและประเมินผลการทำงาน อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการไม่มีการประชุมอย่างต่อเนื่องและไม่ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้และขาดช่องทางการสื่อสารให้สมาชิกทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร คล้ายอำ (2555: 24) บทความวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการโรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” จากการศึกษาพบว่า ด้านการรายงาน ความพึงพอใจต่ำสุด คือ การรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเงิน ในเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์เงินปันผลให้กับสมาชิกและขาดการบริหารจัดการกองทุนของกลุ่มอย่างเป็นระบบ เพราะคณะกรรมการไม่มีการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้และไม่มีการรับซื้อข้าวมาแปรรูปจำหน่ายอย่างต่อเนื่องจึงไม่มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีอยู่จึงทำให้ไม่มีการปันผลเงินให้กับสมาชิก และขัดแย้งกับแนวความคิดของ นันทิยาและณรงค์ หุตานุวัตร (2553: 39-54) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารธุรกิจโรงสีข้าวชุมชน ในด้านการบริหารจัดการการเงิน มีความสำคัญ คือความสามารถในการจัดทำบัญชี ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าว โดยคณะกรรมการจะต้องดำเนินการวางระบบบัญชี ทำบัญชี ทำงบดุลและงบกำไร-ขาดทุน ตรวจสอบบัญชีโดยตัวแทนสมาชิก

ข้อเสนอแนะ

1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับทุกปี จัดทำแผนรายเดือน วางแผนการดำเนินงาน โดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม และจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการในกระบวนการจัดทำแผน
2. ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสีข้าวเพิ่มขึ้น
3. ควรรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกและในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด มีการแต่งตั้งเวรประจำโรงสีข้าวชุมชนเพื่อให้บริการแก่สมาชิก และออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
4. ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
5. ควรรายงานสถานะทางการเงินให้สมาชิกทราบในการประชุมสามัญประจำปี ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้หน่วยงานราชการที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงสีข้าวชุมชนตำบลหนองไข่น้ำ จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารโรงสีข้าวชุมชนและศึกษาเรียนรู้การดำเนินงานจากโรงสีข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จ
2. ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ผลิตข้าวอินทรีย์ และรับซื้อข้าวเปลือกเพื่อนำมาแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย
3. ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าวชุมชนให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายในและภายนอกเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด
4. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายโรงสีอื่นที่ประสบผลสำเร็จและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
หน่วยงานราชการ จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
 1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเป็นผู้ประสานงานและเป็นพี่เลี้ยงให้กับคณะกรรมการบริหารโรงสีข้าวชุมชน และช่วยประชาสัมพันธ์ให้โรงสีข้าวชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น
 2. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงสีข้าวชุมชน
 3. ส่งเสริมให้โรงสีข้าวชุมชนจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน
 4. เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรและการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชน

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการของโรงสีข้าวชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริการของโรงสีข้าวชุมชนต่อไป
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพโรงสีข้าวชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาโรงสีข้าวชุมชนต่อไป
3. ควรมีการศึกษาดำเนินงานของโรงสีข้าวชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาโรงสีข้าวชุมชนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2554). โรงสีข้าวชุมชนและระบบการบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2558 จาก <http://www.atssc.doae.go.th/engineer04.doc>
- นันทยา และ ณรงค์ หุตานุวัตร. (2553). *กว่าจะเป็นธุรกิจโรงสีชุมชน กรณีศึกษาโครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนเกี่ยวกับข้าวปลอดสารพิษ กลุ่มเกษตรกรทำนาบักเรือ จังหวัดยโสธร*. สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- สุนทร คล้ายอ่ำ. (2555). ทศนคติและความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกรต่อการจัดการโรงสีชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอลำดวน จังหวัดพะเยา. *วารสารนเรศวรพะเยา*, 1(3), 17 – 27.